

Tjänsteställe, handläggare
Hans Wiklund
Regional utvecklingsdirektör

Datum
2016-10-06

Dnr
16LS6596

Sida
1(8)

Distribution

Yttrande över betänkandet (SOU 2016:48) Regional indelning – tre nya län

Finansdepartementet har inbjudit Landstinget Västernorrland att lämna synpunkter på förslagen och materialet i Indelningskommitténs delbetänkande (SOU 2016:48) Regional indelning – tre nya län.

Landstinget har i yttrandet valt att fokusera på förslaget till ny regional indelning i hela riket och i synnerhet förslaget om ny regional indelning i norra Sverige. Inledningsvis redovisar vi våra övergripande synpunkter. Därefter lämnar vi detaljsynpunkter på betänkandets olika avsnitt.

Övergripande synpunkter

Landstinget ser positivt på förslaget att dela in Sverige i sex nya län och landsting.

Landstinget ser en sammanslagning av Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län som den mest rimliga indelningen för den framtida regionala samhällsorganisationen i norra Sverige.

Landstinget förordar att det nya landstinget benämns Region Norrland, inte Norrlands läns landsting.

Landstinget ser sammantaget fördelar med att inrätta det nya Norrlands län 2018 och Norrlands läns landsting 2019 jämfört med 2022 respektive 2023. Men vi vill samtidigt understryka att en framgångsrik sammanslagning av de fyra landstingen i norra Sverige kommer att kräva ett omfattande utrednings-, planerings- och förändringsarbete. Detta vid en tidpunkt när landstingen i norra Sverige befinner sig i en finansiellt mycket ansträngd situation. Vi anser därför att staten ska lämna ett tidsbegränsat omställningsbidrag till berörda landsting i syfte att underlätta ett framgångsrikt genomförande den föreslagna nationella indelningsreformen.

Landstinget delar bedömningen att länsstyrelsen för Norrlands län bör bedriva verksamhet på flera orter och att länsstyrelsens uppdrag att samordna staten regionalt bör förtydligas och förstärkas. Vi ser Härnösand som en naturlig residensstad.

Landstinget vill understryka vikten av att även den statliga förvaltningen, såväl länsstyrelser som relevanta nationella myndigheters regionala organisation, anpassas till den nya regionala indelningen redan 2019. Vi förväntar oss en ökad statlig närvaro i hela landet.

Datum	Dnr	Sida
2016-10-06	16LS6596	2(8)

Landstinget hade gärna sett mer utvecklade överväganden om för- och nackdelar med de olika förslagen, och i synnerhet en mer utförlig analys av förslagets konsekvenser. Oavsett denna brist tillstyrker vi förslagen.

Detaljsynpunkter kapitelvis

Kapitel 4: Regionfrågan i tidigare utredningen

Landstinget instämmer i kommitténs sammanfattande iakttagelser. Men vi noterar samtidigt att regionfrågan som indelningsfråga är nära knuten till frågor dels om vilka uppgifter som ska utföras på regional nivå och dels hur ansvarsfördelningen ska vara mellan stat och kommunsektor på regional nivå.

Kapitel 5: Utmaningar för samhällsorganisationen

Landstinget delar i stort kommitténs iakttagelser om samhällsorganisationens utmaningar utifrån den demografiska utvecklingen, utvecklingsbehoven inom hälso- och sjukvården och regionförstoring, samt att landstingen står inför stora ekonomiska utmaningar.

Landstinget är också övertygat om att en större region möjliggör rationaliseringar, till exempel genom samordning av administration och inköp av tekniska system och utrustning samt koncentration av viss verksamhet. Men man måste också ta i beaktande att rationaliseringspotentialen i högre grad följer av befolkningstäthet än av befolkningsstorlek. Normalt är det mer kostsamt att bedriva förvaltning och upprätthålla offentlig service i glesbefolkade områden. Detta innebär en stor utmaning för det föreslagna Norrlands län som omfattar mer än hälften av landets yta och mindre än en tiondel av landets befolkning.

Kapitel 6: Hur större län kan bidra till tillväxt och utveckling

Landstinget instämmer i huvudsak i de fördelar kommittén ser med större regioner för tillväxt och utveckling. I synnerhet när det gäller ökad kapacitet för inomregional planering, samt organisatoriska förutsättningar för att på regional nivå överbrygga nationella planeringsstuprör.

Landstinget ser också att större län och landsting kan möjliggöra ökad planeringsmakt och förhandlingskapacitet regionalt gentemot den nationella nivån, men ser samtidigt problem av mer principiell natur. Det må vara en korrekt beskrivning av svensk förvaltning att staten fördelar mer nationella resurser till regioner med stor kapacitet att driva sitt intresse. Vi värnar dock en svensk förvaltningspolitik som vilar på en princip om att fördela nationella resurser utifrån behov. Det ser vi som en förutsättning för en legitim statsmakt likväl som för att möjliggöra utveckling i hela landet.

Datum	Dnr	Sida
2016-10-06	16LS6596	3(8)

Kapitel 7: En ändamålsenlig samhällsorganisation

Landstinget instämmer i beskrivningen att statens verksamhet är asymmetrisk (olika indelning) och fragmenterad (sektoriserad) på regional nivå, och att detta resulterat i en försvagning av staten regionalt.

Samordnad statlig regional indelning

Landstinget delar bedömningen att relevanta statliga myndigheter bör ha en enhetlig regional indelning som speglar de nya landstingen för att skapa en ändamålsenlig regional samhällsorganisation.

Samordnad statlig verksamhet

Landstinget instämmer i bedömningen att länsstyrelsernas ansvar för att samordna staten regionalt bör förtydligas och förstärkas.

Kapitel 8: Utgångspunkter för indelning i nya län

Landstinget instämmer i huvudsak i kommitténs utgångspunkter för förslaget till ny regional indelning. I synnerhet gäller det landstingens förmåga att hantera det regionala hälso- och sjukvårdssystemet, men även kapacitet för att driva regional utveckling samt befintliga samverkansmönster.

Landstinget delar beskrivning av hälso- och sjukvårdens framtida utveckling, att planerad specialiserad vård kommer att behöva ytterligare koncentreras. Mycket vård kommer dock även framtiden att behöva erbjudas nära patienten, ofta i samarbete med kommunernas hälso- och sjukvård och socialtjänst. För att kunna erbjuda god och effektiv vård krävs sålunda både fortsatt koncentration av viss vård och fördjupad samverkan med kommunerna för att erbjuda vård nära, till exempel för personer med kroniska sjukdomar eller behov av både medicinsk behandling och psykosocialt stöd.

Landstinget har redan idag väl fungerande samverkan mellan de fyra nordligaste länen inom flera områden, till exempel hälso- och sjukvård genom Norrlandstingens regionförbund, kollektivtrafik genom Norrtåg AB och kultur genom Norrlands musikteater och dans. Vid inrättande av nya län och landsting är det angeläget att bygga vidare på denna samverkan.

När det gäller jämnstarka län och landsting så konstaterar vi att även med den nya indelningen så kommer styrkan mätt i befolkningsstorlek och befolkningstäthet att variera stort mellan de nya länen, till exempel mellan Norrlands och Svealands län. Vi anser därför att en framtida samhällsorganisation måste kunna hantera olika starka regioner på ett rättvist och effektivt sätt.

Vi hade gärna sett en mer grundlig genomlysning och tydligare sammanvägning av de olika demokratiaspekterna, det vill säga utöver att kommittén redovisat de

Datum	Dnr	Sida
2016-10-06	16LS6596	4(8)

demokratiska vinsterna med att ansvar överförs från indirekt till direkt valda organ, att den institutionella kapaciteten stärks att genomföra demokratiskt fattade beslut, samt att det medborgerliga intresset ökat i landsting med vidgat ansvar i form av statligt regionalt utvecklingsansvar.

Kapitel 9: Sex nya län (och landsting)

Landstinget instämmer i kommitténs utgångspunkt att en indelning av riket i sex län (och landsting) lägger grunden för en ändamålsenlig statlig (och kommunal) samhällsorganisation på regional nivå.

Vi hade helst sett ett förslag som innebär ett samtidigt genomförande i hela landet av den föreslagna indelningsreformen.

Vi vill understryka vikten av att inte bara länen och landstingen utan även den statliga förvaltningen, såväl länsstyrelser som relevanta nationella myndigheters regionala organisation, anpassas till den nya regionala indelningen och detta redan från och med 2019.

Kapitel 10: Det kommunala utjämningsystemet

Strukturbidrag och övergångsregler

Landstinget tillstyrker kommitténs förslag att det nya landstinget årligen ska ha rätt till det belopp som de ingående landstingen hade rätt till som strukturbidrag enligt 12 § lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning vid tidpunkten för indelningsändringen.

Inkonsekvent argumentation

Landstinget noterar med viss förvåning att kommittén refererar till två utredningar som konstaterar att det inte har gått att påvisa några merkostnader för hälso- och sjukvården som följer av att vissa landsting har en liten folkmängd, och att dessa uppgifter går stick i stäv med kommitténs huvudargumentation att större län och landsting skapar förutsättningar för mer effektiv verksamhet.

Behov revidera kommunalekonomiska utjämningsystemet

Landstinget vill se en översyn av det kommunalekonomiska utjämningsystemet, då dagens system inte i tillräcklig grad kompenserar landstingen i norra Sverige för de merkostnader som följer av befolkningens demografiska sammansättning och den glesa befolkningsstrukturen.

Kapitel 11: Norrlands län

Nytt län och landsting i Norrland

Landstinget tillstyrker förslaget att Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län läggs samman till ett län den 1 januari 2018.

Landstinget tillstyrker också att Västernorrlands läns landsting, Jämtlands läns landsting, Västerbottens läns landsting och Norrbottens läns landsting läggs samman till ett landsting den 1 januari 2019.

Benämning av det nya landstinget – Region Norrland

När det gäller benämning avstyrker Landstinget förslaget Norrlands läns landsting. Vi ser hellre att det nya landstinget benämns Region Norrland. Region följer den benämning som landstingen valt i samband med att man övertagit det statliga regionala utvecklingsansvaret.

Statligt omställningsbidrag

Landstinget ser sammantaget fördelar med att inrätta det nya Norrlands län 2018 och Norrlands läns landsting 2019 jämfört med 2022 respektive 2023. Men vill samtidigt understryka att en framgångsrik sammanslagning av de fyra landstingen i norra Sverige kommer att kräva ett omfattande utrednings-, planerings- och förändringsarbete. Detta vid en tidpunkt när landstingen i norra Sverige befinner sig i en finansiellt mycket ansträngd situation. Vi anser därför att staten ska lämna ett tidsbegränsat omställningsbidrag till berörda landsting i syfte att underlätta ett framgångsrikt genomförande den föreslagna nationella indelningsreformen.

Residensstad

Landstinget delar kommitténs bedömning att såväl Luleå, Umeå, Härnösand som Östersund kan fungera som residensstad i Norrlands län. Vi vill understryka de styrkor som lyfts fram i betänkandet rörande Härnösand som residensstad liksom i yttrandet från Härnösands kommun.

Beskrivningen av Norrlands län

Landstinget noterar att beskrivningen av Norrlands län, delvis av naturliga skäl, är översiktlig och därtill i vissa detaljer brister i saklighet.

Kapitel 12: Svealands län

Landstinget har inga synpunkter.

Kapitel 13: Västra Götalands län

Landstinget har inga synpunkter.

Kapitel 14: Det regionala tillväxtarbetet i länen

Ett samlat ledarskap för regionernas utveckling

Landstinget tillstyrker förslaget att landstingen i Norrlands, Svealands och Västra Götalands län ska ha det statliga regionala utvecklingsansvaret enligt lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län från och med den 1 januari 2019.

Landstinget delar kommitténs bedömning att samtliga landsting bör tilldelas detta ansvar, men vi vill understryka att detta bör ske snarast i syfte att skapa en enhetlig ansvarsmodell i hela landet.

Kapitel 15: Länsstyrelser i de föreslagna länen

Länsstyrelsernas verksamhetsorter

Landstinget delar kommitténs bedömning att de nya länsstyrelsernas verksamhet bör bedrivas vid fler verksamhetsorter i respektive län än respektive residensstad.

Landstinget anser att beslut om vid vilka verksamhetsorter länsstyrelsen ska bedriva verksamhet ska fattas av regeringen, inte av den enskilde myndighetschefen. Detta i syfte att stärka den demokratiska styrningen över statsförvaltningens lokalisering och närvaro i hela landet.

Länsstyrelsernas finansiering

Landstinget anser att förvaltningsanslaget till Länsstyrelsen i Norrlands län bör utökas för att kompensera för de merkostnader som rimligen är förenade med att bedriva och samordna verksamhet vid flera verksamhetsorter i en geografi som omfattar mer än hälften av riket. Vi noterar att Länsstyrelsen i Skåne län respektive Västra Götalands län idag har extra förvaltningsanslag för att bedriva verksamhet på flera verksamhetsorter – inom en väsentlig mindre geografi.

Länsstyrelsen i Norrlands län

Landstinget tillstyrker förslaget att länsstyrelserna i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län sammanförs till Länsstyrelsen i Norrlands län.

Kapitel 16: Val i samband med indelningsändringar

Val till riksdagen

Landstinget delar kommitténs bedömning att valkretsarna för val till riksdagen inte bör ändras med anledning av den ändrade länsindelningen och tillstyrker förslaget att valkretsarna Västernorrland län, Jämtlands län, Västerbottens län och Norrbottens län ska heta Norrlands läns sydöstra, sydvästra, mellersta respektive norra valkrets.

Datum	Dnr	Sida
2016-10-06	16LS6596	7(8)

Kapitel 17: Följdändringar och föråldrad lagstiftning

Landstinget har inga synpunkter på de lagtekniska förslagen.

Kapitel 18: Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Ändrad läns- och landstingsindelning

Landstinget tillstyrker förslaget att den nya indelningen beträffande Norrlands, Svealands och Västra Götalands län ska träda i kraft den 1 januari 2018 och den nya indelningen när det gäller landstingen i Norrlands, Svealands och Västra Götalands län ska träda i kraft den 1 januari 2019.

Landstinget har i övrigt inga synpunkter på förslagen om ikraftträdande och övergångsbestämmelser.

Statligt omställningsbidrag

Landstinget ser sammantaget fördelar med att inrätta det nya Norrlands län 2018 och Norrlands läns landsting 2019 jämfört med 2022 respektive 2023. Men vi vill samtidigt understryka att en framgångsrik sammanslagning av de fyra landstingen i norra Sverige kommer att kräva ett omfattande utrednings-, planerings- och förändringsarbete. Detta vid en tidpunkt när landstingen i norra Sverige befinner sig i en finansiellt mycket ansträngd situation. Vi anser därför att staten ska lämna ett tidsbegränsat omställningsbidrag till berörda landsting i syfte att underlätta ett framgångsrikt genomförande den föreslagna nationella indelningsreformen.

Kapitel 19: Konsekvensanalys

Landstinget konstaterar att konsekvensanalysen är mycket begränsad. Vi hade gärna sett mer utvecklade överväganden om för- och nackdelar med de olika förslagen, och i synnerhet en mer utförlig analys av förslagens konsekvenser.

I vår dialog med olika intressen i länet har företrädare för civilsamhälle och näringsliv efterlyst en analys av hur förslagen påverkar företagen respektive förenings- och organisationslivet. Kommunerna i länet har efterlyst en analys av hur förslagen påverkar kommunerna och deras verksamhet samt kommunernas samverkan med landstinget inom bland annat hälso- och sjukvård, kultur och kollektivtrafik. Brukarorganisationerna i länet har uttryckt oro för hur större geografi och längre avstånd påverkar formerna för samverkan med landstinget.

Vi menar, oaktat kommittéförordningens minimikrav för konsekvensanalys, att kommitténs förslag rörande den viktiga frågan om Sveriges framtida regionala samhällsorganisation hade tjänat på en mer allsidig beredning och mer gedigen konsekvensanalys.

Datum
2016-10-06

Dnr
16LS6596

Sida
8(8)

LANDSTINGET VÄSTERNORRLAND

Landstingsfullmäktiges ordförande

Inger Bergström
Regiondirektör